Subota, 10. listopada 2026. u 19.30

CAMERATA VIENNA–MILANO

Jurek Dybał, dirigent
Xavier de Maistre, harfa

DANSE? DANSE!

LISINSKI
LISINSKI SUBOTOM SVIJET NA DLANU
26/27

Fotografija: Nikolaj Lund

Fotografija: Dražen Petrač

Luigi Boccherini
Drugi gudački kvintet u F-duru, op. 39, G. 338
Allegro vivo, ma non presto
Adagio non tanto
Minuetto
Finale. Allegro vivo

François-Adrien Boieldieu
Koncert za harfu i orkestar u C-duru
Allegro brillante
Andante lento
Rondeau. Allegro agitato

***

Witold Lutosławski
***Pet narodnih melodija* za gudački orkestar**
Ah, moj Ivice
Hej, dolazim iz Krakova
Gaj
Gusak
Učitelj

Karol Szymanowski (orkestracija Grzegorz Fitelberg)
Treća etida u b-molu, op. 4

Claude Debussy
Plesovi za harfu i gudače
Sakralni ples
Profani ples

Béla Bartók
***Rumunjski narodni plesovi* za gudački orkestar, Sz 68, BB 76**
Ples sa štapom
Ples s pojasom
Na jednom mjestu
Ples iz Bučuma
Rumunjska polka
Brzi ples

Jean Sibelius
***Valse triste* za orkestar, op. 44**

Jean Sibelius
***Suite caractéristique* za harfu i gudački orkestar, op. 100**
Vivo
Lento
Commodo

Johann i Josef Strauss
***Pizzicato polka* za orkestar**

Nakon koncerta u predvorju Velike dvorane s umjetnicima razgovara Jana Haluza.

Fotografija: Max Verdoes

CAMERATA VIENNA–MILANO

Osnovana 2025., **Camerata Vienna–Milano** je međunarodni komorni orkestar koji povezuje glazbenike Bečke filharmonije i Orkestra Teatra alla Scala, uz istaknute gostujuće umjetnike. Ansambl je stvoren s ciljem istraživanja bogatih glazbenih naslijeđa Beča i Milana – gradova koji su ostavili dubok trag u povijesti klasične glazbe.

Ansambl je debitirao 16. srpnja 2025. u talijanskom gradu Dobbiacu/Toblachu u Južnom Tirolu, omiljenom utočištu Gustava Mahlera, održavši koncert na Međunarodnim glazbenim tjednima koji nose upravo skladateljevo ime. Drugi inauguracijski nastup uslijedio je dan poslije na festivalu *Glazbeno ljeto* u St. Leonhardu – povijesnoj gotičkoj hodočasničkoj crkvi u blizini austrijskoga Tamswega – povezavši tako dvije zemlje u kojima se nalaze gradovi koje ansambl nominalno promiče.

Komorni orkestar Camerata Vienna–Milano posvećen je povezivanju različitih umjetničkih tradicija svojim programima usredotočenima na skladatelje koji su definirali kulturne identitete Beča i Milana. Njegova je misija potaknuti dijalog i povezivanje posredovanjem glazbe, izvođenjem djela koja istodobno odražavaju majstorstvo i dijeljenje europske glazbene baštine.

Ansambl vode njegovi umjetnički ravnatelji i osnivači: kontrabasist Bečke filharmonije – Jurek Dybał, ujedno i međunarodno etablirani dirigent, te Stefano Curci, kornist Orkestra milanske Scale. Pod Dybałovim vodstvom Camerata Vienna–Milano uživa u blagodatima njegova bogatog dirigentskog iskustva, kao i njegova dugogodišnjeg sviranja u najcjenjenijem svjetskom orkestru.

Fotografija: Camerata Vienna–Milano

JUREK DYBAŁ

Ugledni dirigent i kontrabasist Bečke filharmonije **Jurek Dybał** rođen je 22. lipnja 1977. u poljskom gradu Ruda Śląska. Trenutačno je šef dirigent Radomskoga komornog orkestra u Poljskoj i umjetnički ravnatelj Camerate Vienna–Milano, koju čine članovi Bečke filharmonije i Orkestra Teatra milanske Scale. Između 2014. i 2022. bio je umjetnički direktor orkestra Sinfonietta Cracovia, povijesnoga kraljevskog glavnog grada Krakova.

Nastupao je s Orkestrom *Beethoven* iz Bonna, Bečkim radijskim simfonijskim orkestrom, Orkestrom glazbenih umjetnika Donje Austrije, Filharmonijom Monte Carla, Orkestrom Teatra *Carlo Felice* iz Genove, Sicilijanskim simfonijskim orkestrom, Zagrebačkom filharmonijom, Bečkim komornim orkestrom, Orkestrom Bečkoga koncertnog udruženja (Wiener Concert-Verein), komornim orkestrom Concerto Köln, Stuttgartskim komornim orkestrom, Nacionalnim simfonijskim orkestrom iz Tatarstana, Simfonijskim orkestrom grada Kuopija (Finska), Češkim nacionalnim simfonijskim orkestrom, Filharmonijom iz Brna, orkestrom Sinfonia Varsovia, Nacionalnim simfonijskim orkestrom Poljskoga radija iz Katowica, Poljskim radijskim orkestrom iz Varšave, Šleskim komornim orkestrom, Vroclavskim komornim orkestrom Leopoldinum, Simfonijskim orkestrom Nacionalnog glazbenog foruma u Wrocławu, filharmonijama u Poznanu, Krakówu, Łódzu i Gdansku te orkestrima Šleske i Krakovske opere. Istodobno, kao umjetnički voditelj i dirigent predvodi Ukrajinski simfonijski orkestar grada Harkiva *NADIIA* koji je u Poljskoj pronašao svoje umjetničko utočište.

Jurek Dybał osnivač je i ravnatelj Međunarodnoga glazbenog festivala *Krzysztof Penderecki – Level 320* koji se održava u povijesnoj dvorani nekadašnjega rudnika ugljena *Guido* na čak 320 metara pod zemljom, u južnopoljskome gradu Zabrzeu. Ondje je dirigirao poljsku praizvedbu Pendereckijevih skladbi *Adagio za gudače* i *Glazba za tri blok-flaute, marimbu, udaraljke i gudače.* Sudjelovao je i u svjetskoj praizvedbi skladateljeva kvinteta *Listovi nenapisanog dnevnika* te u poljskoj i francuskoj praizvedbi njegova *Koncertantnog dua*.

U nizu svjetskih praizvedbi, maestro Dybał dirigirao je prvu poljsku izvedbu Pendereckijeva *Concertina za trubu i orkestar*. Dobitnik je mnogobrojnih prestižnih priznanja, poput *International Classical Music Award*, *Gramofon Award* (Mađarska), *Supersonic Award* luksemburškog internetskog časopisa *Pizzicato*, nagrade *Joker* belgijskog časopisa *Crescendo Magazine*, dvije nagrade *Fyderyk* Poljske fonografske akademije, kao i nagrade *Zlatna maska* (ruski 'kazališni *Oscar*') te operne nagrade *Jan Kiepura* u kategoriji najboljeg dirigenta za uspješnu scensku adaptaciju opere *Ubu Rex* (Kralj Ubu) Krzysztofa Pendereckog.

Dybałov operni repertoar obuhvaća raspon djela od Telemanna, Glucka, Donizettija i Mozarta, preko Puccinija, Dvořákove opere *Vanda* i dječje inačice Wagnerove tetralogije *Prsten Nibelunga* (u produkciji Bečke državne opere) do raritetnih opernih naslova iz pera skladatelja Grigoryja Fieda i Michaela Nymana.

Snimke interpretacija pod njegovim vodstvom i u njegovoj izvedbi nalaze se na albumima mnogih svjetskih diskografskih tvrtki, između ostalih Sony Classical i Warner Classics. Nedavno je za nakladnika Schott Music obradio i s Varšavskom filharmonijom praizveo nedovršenu Pendereckijevu operu *Phaedra* (Fedra) koju je još za skladateljeva života od njega naručila Bečka državna opera.

Maestro Dybał hrvatskoj se publici prvi put predstavio na festivalu *Zagreb Classic* 2. srpnja 2024., dirigirajući na ljetnoj pozornici Trga kralja Tomislava Zagrebačkom filharmonijom uz pijanista Hyung-ki Jooa. Koncert su otvorili *Valceri na starinski način* poljskoga skladatelja Władisława Szpilmana, središnjica večeri bila je Rahmanjinovljeva *Rapsodija na Paganinijevu temu* s Jooom kao solistom na klaviru, uz simfonijske plesove mjuzikla *Priča sa Zapadne strane* Leonarda Bernsteina i završni *Bolero* Mauricea Ravela.

Fotografija: Camerata Vienna–Milano

XAVIER DE MAISTRE

„Xavier de Maistre je virtuoz najvišeg ranga, iskonske muzikalnosti, sposoban izraziti nevjerojatan spektar nijansi." (*Gramophone*)

Xavier de Maistre jedan je od vodećih harfista današnjice i iznimno kreativni glazbenik. Kao gorljivi promicatelj svojega glazbala, proširio je harfistički repertoar naručujući od skladatelja nova djela. Uz to, redovito transkribira za harfu bogat instrumentalni repertoar drugih instrumenata.

Njegovu prethodnu sezonu, 2025./2026., obilježila je objava albuma *Händel* (Sony Classical) s Gudačkim orkestrom Festivala u Lucernu, što ga je odvelo na vodeće lokacije klasične glazbe, poput Elbphilharmonie u Hamburgu, Konzerthausa u Berlinu, Philharmonie u Kölnu, Stare opere u Frankfurtu, Kulturnog i kongresnog centra KKL u Lucernu, Liederhalle u Stuttgartu, Državnog kazališta u Braunschweigu, Koncertne dvorane Brucknerhaus u Linzu i Gradskog kazališta u švicarskome Oltenu.

Vrhunci sezone bili su nastupi s prvorazrednim orkestrima i dirigentima, uključujući Budimpeštanski festivalski orkestar s Davidom Robertsonom, Japanski simfonijski orkestar medijske kuće Jomiuri, kojim je u Tokiju ravnao Sebastian Weigle, ili pak Minhenski komorni orkestar. U studenome 2025. u Velikoj dvorani salzburškoga Mozarteuma priredio je veliki koncert *De Maistre&Friends* na kojemu je okupio svoje mnogobrojne glazbene prijatelje, između ostalih tenora Rolanda Villazóna, legendarnu sviračicu kastanjeta Luceru Tenu ili flautisticu Magali Mosnier. U Mozartov grad vraća se u siječnju 2027. na *Mozartov tjedan*, kojim se svake godine ondje obilježava rođenje velikoga skladatelja, kao solist komornog orkestra Camerata Salzburg. Xavier također nastavlja gostovati diljem Europe svojim prepoznatljivim projektima, poput koncerata *Serenata Latina* s Rolandom Villazónom ili poetsko-glazbenih večeri *Les Nuits Fantastiques* s uglednim francuskim glumcem i aktivistom Lambertom Wilsonom.

Najveći orkestri diljem svijeta pozivaju ga redovito kao solista: Čikaški i Montrealski simfonijski orkestar, Simfonijski orkestar grada Birminghama, Simfonijski orkestri Švedskoga i Finskoga radija, Losanđeleska, Londonska, Sanktpeterburška i Kineska filharmonija, Filharmonija iz Osla, Pariški orkestar, Orkestar Tonhalle iz Züricha, Orkestar Mozarteum iz Salzburga te Državni simfonijski orkestar iz São Paula. Surađuje s ponajboljim dirigentima, kao što su *Sir* André Previn, *Sir* Simon Rattle, Riccardo Muti, Daniele Gatti, Philippe Jordan, Bertrand de Billy, Andrés Orozco-Estrada, Daniel Harding, Susanna Mälkki i Mirga Gražintytė-Tyla.

Solistički redovito nastupa kao gost mnogobrojnih vrhunskih festivala, kao što su Salzburški festival i Glazbeni festival u Rheingauu, Bečki svečani tjedni, Festival u Verbieru, Budimpeštansko proljeće, Mozartov festival u Würzburgu ili festival *Mostly Mozart* u New Yorku. Strastveno izvodi komornu glazbu i solističke nastupe često kombinira sa suradnjama uz svestrane umjetnike, kao što su tenor Rolando Villazón, legenda flamenka

Fotografija: Nikolaj Lund

i kastanjeta Lucero Tena, sopranistice Diana Damrau i Mojca Erdmann, violinistice Arabella Steinbacher i Baiba Skride, violinist Antoine Tamestit, violončelist Daniel Müller-Schott i flautistica Magali Mosnier.

Xavier de Maistre od 2008. redovito snima i objavljuje za ekskluzivnog nakladnika Sony Music, otkako je snimio svoj prvi album *Zvjezdana noć* (*Nuit d'Etoiles*) posvećen Claudeu Debussyju. Nakon toga nižu se diskografski projekti: *Hommage à Haydn* (2009.), *Aranjuez* (2010.), *Notte Veneziana* (2012.), *Moldau* (2015.) te *La Harpe Reine* (2016.) s ansamblom Les Arts Florissants i njihovim umjetničkim voditeljem Williamom Christiejem. Njegov album *Božićna harfa* (*Christmas Harp*) iz 2021. donosi parafraze i fantazije na temu slavnih božićnih napjeva. Godine 2022. za najveću je njemačku diskografsku tvrtku klasične glazbe, Deutsche Grammophon, s Rolandom Villazónom snimio cijenjeni album *Serenata Latina*. Potkraj iste godine izlazi njegov album ruske glazbe na kojemu je njegova interpretacija slavnoga harfističkog koncerta Reinholda Glièrea, kao i zaboravljenog koncerta Alexandera Mosolova, uz Simfonijski orkestar Zapadnonjemačkoga radija iz Kölna pod dirigentskim vodstvom maestre Nathalie Stutzmann.

Rođen 22. listopada 1973. u Toulonu, na jugu Francuske, Xavier de Maistre počeo je na lokalnom konzervatoriju učiti harfu u klasi Vassilie Briano, prije nego što je otišao u Pariz usavršiti tehniku s Catherine Michel i Jacqueline Borot. Usporedno ondje studira na Institutu političkih znanosti (Sciences-Po Paris), a nakon toga i na Londonskoj školi ekonomije i političkih znanosti. Godine 1998. osvaja prvu nagradu i dvije posebne nagrade za interpretaciju na prestižnom Međunarodnom harfističkom natjecanju u američkom Bloomingtonu. Iste je godine kao prvi francuski glazbenik postao član Bečke filharmonije.

Od 2001. predaje na Visokoj školi za glazbu u Hamburgu.

Xavier de Maistre svira na instrumentu marke Lyon&Healy.

DANSE? DANSE!

Program u kombinaciji harfe solo i komornog ansambla propituje plesne elemente u netipično plesnim djelima kroz stoljeća. Riječ „ples“ u francuskom obliku iz naslova, u upitnom i uskličnom obliku, kao da nas pita jesmo li za ples i onda odmah, bez očekivanja da odgovorimo, oduševljeno u naše ime odgovara da, naravno, jesmo, štoviše, daje nam to do znanja u imperativu. Tu više nema prostora za uzmak, premišljanje ili uopće izbor, nitko nas ne pita jesmo li plesno raspoloženi. I prije nego što išta shvatimo, preplavljuju nas pulsirajući poletni ritmovi trzalačkog harfina tembra, gudala i *pizzicata*, daha puhača i vibracija njihovih svirala, u poletu koji nosi naš duh različitim energetskim valovima. U naslovu sročenom na jeziku harfističkog solista, virtuoza Xaviera de Maistrea, kao da u odjecima stoljeća čujemo glas *Kralja Sunca*, francuskoga vladara Luja XIV., koji je sredinom 17. stoljeća na svojem dvoru u Versaillesu prvi uveo ples u modu, visoko društvo i svakodnevni život Europe. Camerata Vienna–Milano vodi nas na put plesnim odjecima u stoljećima nakon toga, raznolikim vremenskim i prostornim predjelima, mimo samih gradova čije ime nosi. Plešete li ili ne, vaša će duša zasigurno zaplesati.

Luigi Boccherini: **Drugi gudački kvintet u F-duru, op. 39, G. 338**

„Glazba je stvorena da govori ljudskom srcu, zato je ona bez strasti i osjećaja sasvim besmislena.“ Tako je **Luigi Boccherini** (Lucca, 1743. – Madrid, 1805.) godine 1799., razočaran francuskom publikom i malverzacijama njegova nakladnika Pleyela, u tuzi i siromaštvu bez pokrovitelja, svoju životnu filozofiju sažeo pjesniku Marie-Josephu Chénieru, ondašnjem zastupniku u revolucionarnoj Francuskoj, bratu poznatoga revolucionara i pjesnika Andréa Chéniera, tražeći od njega da ga zaštiti. Tim je životnim motom prožet kompletan njegov opus od 600 djela, jedan od najinventivnijih u ono doba, u spoju tradicije, klasičnog zanata, plemićke gracioznosti i energičnosti španjolskog folklora. Posljednji je klasičar pred epohom romantizma, Talijan na radnom zadatku u Madridu, autor gudačkog kvinteta kao komorne vrste i virtuozni violončelist. Kao omiljeni dvorski skladatelj na španjolskom dvoru, vladarevom smrću ostao je bez pokrovitelja i tražio je mecenu, no Chénier mu neće puno pomoći, pa će skladatelj potkraj života spas pronaći u službi francuskoga veleposlanika u Madridu, Napoleonova brata, Luciena Bonapartea. U zlatno je doba karijere, radeći u Madridu za tri naraštaja španjolskih vladara (princ don Luis te kraljevi Carlos III. i Carlos IV.), istodobno na daljinu komornim djelima opskrbljivao pruskoga kralja Friedricha Wilhelma II., također strastvenog i vještog violončelista, kojemu je redovito slao partiture u Berlin i Potsdam. U prvim mjesecima 1787. zreli je 44-ogodišnji Boccherini najvjerojatnije njemu posvetio svoja tri kvinteta s kontrabasom, iz opusa 39 (oznake prema katalogu njegovih djela G. 337, 338 i 339). Ukupno je napisao 141 gudački kvintet. Bila je to omiljena glazbena vrsta za zabave njegovih pokrovitelja, ali to su jedina tri u kojima je drugo violončelo zamijenio kontrabasom. Ne zna se je li to zbog posvete ocu koji je bio vješt kontrabasist ili jer je čuo da je na pruski dvor stigao neki dobar interpret toga najvećeg gudačkog glazbala. Kako bilo, sam se Boccherini u izvedbama vlastitih djela nije odvajao od prvog violončela u ansamblu, ali kontrabasom je tu pridodao dovoljno izražajnu basovsku pratnju nad kojom se violončelo sada moglo izraziti kao solistički, pjevni instrument. Moguće je da je time laskao kraljevu instrumentu i njegovoj muzikalnosti koju sam nikad nije doživio, zbog njihova ‘dopisnog’ odnosa. Njegov tipično galantni stil u tim je djelima zašao na područje dramatike, između slutnje sjaja pruske krune i vatrenog španjolskog temperamenta. Četverostavačna struktura **Drugoga gudačkog kvinteta u F-duru, op. 39, G338**, vodi nas od plesnog poleta pompoznog uvodnog *Allegro vivo, ma non presto*, preko sjetnog violinskog dijaloga s ritmičnim impulsima dubinskog *pizzicata* kroz *Adagio non tanto* i autentične dvorske otmjenosti *Menueta* sve do eksplozije energije u ‘igri lovice’ finala *Allegro vivo*.

François-Adrien Boieldieu: **Koncert za harfu i orkestar u C-duru**

Uz glazbu u plesnom pokretu, program predstavlja harfu kao instrument virtuoznosti i raspoloženja. Njezin je šarm u najstarijim slojevima kolektivnog sjećanja, iz starozavjetnih vremena antike, instrumentarija Asiraca i drevnih Egipćana, kojima je harfa bila ekskluzivno glazbalo čiji su zvukovi odzvanjali od Afrike do Dalekog Istoka. Dok je stari Grci i Rimljani zaobilaze u širokom luku i prednost daju drugim trzalačkim glazbalima, poput lire, u prvom je tisućljeću uzdižu nordijske i keltske kulture, odakle se širi Europom, poglavito Njemačkom i Italijom, gdje se u renesansi pojavljuju prvi harfistički virtuozi. Sviračke majstorije unaprjeđuju usavršavanja na instrumentu i obratno; harfa doseže nove tonove i zvukovne kvalitete, pa se u Bavarskoj javlja harfa s jednostrukom pedalom. Na taj novitet reagira 1810. u Francuskoj graditelj Sébastian Érard, izumom pedale s dvostrukim pokretom, što napokon harfi omogućuje konačnu izvedbu punih 12 tonova kromatske ljestvice. To raspršuje zanimanje romantika za harfu, od kojih je na izvoru zbivanja upravo „francuski Mozart“, majstor glazbene melodioznosti, elegancije i tečnosti **François-Adrien Boieldieu** (Rouen, 1775. – Varennes-Jarcy, 1834.). Izumitelj Érard bio mu je bliski prijatelj, s kojim je dijelio stan u Parizu te je imao izravan uvid u najnoviji razvoj tehničkih mogućnosti harfe. Sam ga je graditelj i potaknuo da počne pisati za njegove usavršene harfe kako bi novim skladbama na tržištu predstavio svoje inovacije.
No svoj je najslavniji **Koncert za harfu i orkestar u C-duru op. 77** Boieldieu napisao devet godina prije Érardova revolucionarnog izuma, a to znači da je djelo izvorno pisano za glazbalo s jednim hodom pedala, ali je baš zato krajnje virtuozno, prepuno brze tehnike prstiju i trilera koji oponašaju zvuk i mehaniku klavira. Svakako je Boieldieu kao skladatelj pomicao granice

svega što je tadašnja harfa mogla izvesti. Rođen 1775. u Rouenu, taj je cijenjeni autor opera i uvaženi profesor klavira na Pariškome konzervatoriju neko vrijeme radio kao ravnatelj Francuske opere na Carskom dvoru u Sankt Peterburgu. Svojim harfističkim koncertom naslućuje važnost koju će harfi dati njegovi kolege koji tek stupaju na scenu. Harfa je ovdje istovremeno nježna i misteriozna, nositeljica rafinirane melodike, ali i bravuroznih virtuoznih pasaža s mnogo ukrasa, sposobna u gracioznom dijalogu balansirati s orkestrom. Sva tri stavka prožima klasični duh u uobičajenom klasičnom rasporedu tempa (*Allegro brillante – Lento – Allegro agitato*). Dok prvi stavak harfi daje virtuoznu ulogu, središnji u tonalitetu c-mola solistu dopušta izraziti sve nijanse bolne melankolije, dok poletni završni rondo buja energijom do završnih teatralnih akordā.

Witold Lutosławski: *Pet narodnih melodija* za gudački orkestar

Witold Lutosławski (Varšava, 1913. – 1994.) jedan je od najvažnijih i najkreativnijih europskih skladatelja 20. stoljeća. Kao autor autentičnoga glazbenog stila u skladnom spoju europske avangarde i klasične elegancije, imao je nevjerojatan utjecaj na generaciju skladatelja nakon njega. Na Varšavskom je konzervatoriju uz kompoziciju studirao i klavir, pa se tijekom varšavske okupacije prehranjivao svirajući po barovima razrušenoga grada. Narodne je melodije Lutosławski napisao netom nakon završetka Drugoga svjetskog rata, 1945. i time otvorio fazu u svojem stvaralaštvu kad se nekoliko godina silom prilika zbog političke cenzure pritajio i prehranjivao primijenjenom glazbom, dječjim kazalištem i narodnim pjesmama. Poslije će razviti fascinantnu kontroliranu aleatoriku po kojoj će postati poznat. Godine 1963. došao je u Zagreb te je na koncertu 2. Muzičkog biennala ravnao praizvedbom svojih revolucionarnih *Triju pjesama Henrija Michauxa*. Ciklus narodnih pjesama o kojima je ovdje riječ, odnosi se na čak dvanaest minijatura za klavir, punih jedinstvenog šarma temeljenog na jednostavnim tradicijskim melodijama iz različitih poljskih regija. Pjesme koje je pronašao u tiskanoj zbirci tradicijskih napjeva koje je skupio Jerzy Olszewski nadogradio je sofisticiranim harmonijskim bojama i malim metroritmičnim neobičnostima. Pisao ih je u edukativnu svrhu, da bi mlade interprete privukao suvremenoj glazbi. Zahvaljujući njegovu jedinstvenom, pitkom i profinjenom umjetničkom tonu, *Narodne melodije* postale su omiljeni pijanistički koncertni repertoar. Pet melodija iz toga ciklusa, brojeve 1 i 2 te 10, 11 i 12, sam je skladatelj instrumentirao za gudački sastav.

Karol Szymanowski: Treća etida u b-molu, op. 4

U prvim desetljećima 20. stoljeća najvažniji poljski skladatelj bio je **Karol Szymanowski** (Tymoszówka, tadašnje Rusko Carstvo, danas Ukrajina, 1882. – Lausanne, 1937.). Počinje stvarati glazbu na tekovinama kasnoromantičarskog njemačkog simfonizma Richarda Wagnera i Richarda Straussa, premda se odmah idejno svrstava u modernistički pokret Mlada Poljska. Tijekom Prvoga svjetskog rata putuje Sicilijom i sjevernom Afrikom gdje usvaja orijentalnu egzotiku i impresionizam kao rješenje izlaska iz tonaliteta. Nakon povratka u Poljsku priklonio se nacionalnom stilu, nadahnjujući se tradicijskom glazbom naroda s Tatri, spajajući folklorne motive i ritmove s modernim jezikom.

Treća etida u b-molu, op. 4 br. 3 oznake tempa *Andante* s dodatkom *in modo d'una canzona* njegovo je najizvođenije rano djelo. Nastalo je u prvim godinama 20. stoljeća, između 1900. i 1902., kao treći dio zbirke *Četiri etide za klavir,* unutar kojih baš ova minijatura donosi posebnu mirnoću i dubinu. Već sama oznaka izvođenja sugerira pjevnu interpretaciju na miran način, bez žurbe, u sjetnoj i čeznutljivoj melodiji s dramatičnim vrhuncem u sredini, kako to obično slijedi u narodnim pjesmama. U harmoniji se skladatelj oslanja na obilježja kasnog romantizma, osobito estetike Frédérica Chopina i Aleksandra Skrjabina. Treći Poljak u ovom kontekstu, veliki pijanist i političar Ignacy Jan Paderewski, koji je nakon Prvoga svjetskog rata kao poljski premijer potpisao Versajski mirovni ugovor, tu je etidu brzo uvrstio u svoj repertoar i proslavio je na svojim solističkim recitalima diljem svijeta. Bliski prijatelj Szymanowskog, njegov kolega skladatelj i dirigent **Grzegorz Fitelberg** tu je minijaturu vrhunski aranžirao za gudački orkestar, pa se ona često izvodi i u toj inačici.

Claude Debussy: *Plesovi za harfu i gudače*

Claude Debussy (Saint-Germain-en-Laye, 1862. – Pariz, 1918.) jedan je od najutjecajnijih skladatelja cjelokupne povijesti glazbe, jedini koji je autentično svojom harmonijom i strukturama utjelovio glazbeni impresionizam, premda je odbacivao taj pojam posuđen iz likovne umjetnosti i za svoju glazbu govorio da je bliskija književnosti, a da je on glazbeni ekvivalent simbolizma u poeziji. Umjesto pripovijedanja, njegova djela donose fluidna ozračja, mirise i raspoloženja. Simfonijska pjesma *Poslijepodne jednog fauna* iz 1894., skladana prema istoimenoj pjesmi Stéphana Mallarméa, smatra se začetkom Nove glazbe 20. stoljeća.

Teško da ćemo na njegove ***Plesove za harfu i gudače*** fizički zaplesati, ali oni donose treperava uzbuđenja duha. ***Sakralni i profani ples*** napisao je 1904. na narudžbu poznate pariške radionice za izradu klavira *Pleyel,* koja je upravo proizvela novi tip harfe.

Godine 1894. Gustave Lyon izumio je novi mehanizam harfe koji je uz uporabu dvanaest žica u oktavi omogućavao izvođenje kompletne kromatske ljestvice. Prethodni tip harfe imao je u oktavi sedam žica te niz pedala kojima su se postizali kromatski tonovi. Ubrzo je na Konzervatoriju u Bruxellesu okupljena cijela studentska klasa u kojoj se podučavalo svirati to novo glazbalo. Debussyjevi su plesovi naručeni s konkretnim ciljem: da predstave glazbeni potencijal toga instrumenta koji je, za razliku od dotadašnje dijatonske pedalne harfe, imao žicu za svaki poluton. Iako se takav tip *kromatske* harfe na kraju pokazao beskorisnim tehničkim

kuriozitetom, a njezina prethodna varijanta potvrdila kao uspješnija i praktičnija inačica glazbala, Debussyjeva je skladba bez problema ušla u repertoar standardne *pedalne* harfe. Unatoč vrlo jasnim karakternim oznakama u naslovu, u prvom plesu nema ničega osobito 'sakralnog', barem ne u religijskom smislu riječi. Ozračje glazbe je antičkog karaktera uz česta unisona i paralelizme, koji potječu od skladateljevih nadahnuća svečanim ritualima plesača u hramovima antičke Grčke. Tonski je sadržaj obojen modusnim harmonijama, vjerojatno pod utjecajem Satiejevih popularnih klavirskih *Gymnopedija,* od kojih je dvije Debussy majstorski orkestrirao osam godina prije. Kontrastni 'profani', odnosno *svjetovni* ples počinje polaganom temom u ritmu valcera u vedrom tonalitetu D-dura koja se razvija u razrađenu ornamentaciju harfe u nepravilnim ritmičkim obrascima, vodeći do strastvenog vrhunca gudačkih akorda i harfističkih *glissanda*.

Béla Bartók: *Rumunjski narodni plesovi* za gudački orkestar, Sz. 68, BB 76

Skladatelj i pijanist **Bela Bartók** (Nagyszentmiklós, 1881. – New York, 1945.) rođen je u provincijskom gradiću Nagyszentmiklosu koji je u doba Austro-Ugarske Monarhije pripadao Mađarskoj, a danas je na području Rumunjske i nosi naziv Senicolau Mare. Njegova je obitelj izvorno potjecala iz sjeverne Mađarske. U doba skladateljeva sazrijevanja, u Mađarskoj su usporedno postojale dvije glazbene vrste: visokoumjetnička glazba mahom njemačkog podrijetla, koja se redovito izvodila u dvoranama i građanskim salonima Budimpešte (Wagner i Brahms), dok je s druge strane u provinciji osobito bila popularna tradicijska glazba romskog podrijetla. Mladi je Bartók bio jednako pod utjecajem obiju: njemačke glazbe – u duhu koje su ga podučavali njegovi učitelji – i glazbenog folklora koji je od djetinjstva činio zvukopis njegova života. Obje su se struje stapale u njegovoj fascinaciji likom i djelom Franza Liszta, koji ga je nadahnuo u stvaranju iskonskoga mađarskog glazbenog stila na temelju posebnosti narodnog izričaja. Bio je strastveni sakupljač narodnih napjeva, ne samo mađarskih nego i ostalih srednjoeuropskih tradicija, oduševljavajući se autentičnim tonskim nizovima i intervalima manjim i većim od male sekunde temperiranog klasičnoeuropskog sustava. Prikupio je i analizirao niz hrvatskih pjesama postumno objavljenih u njegovu znanstvenom radu *Srbo-hrvatske narodne pjesme*, čija se najintenzivnija uporaba u njegovu stvaralaštvu prepoznaje u njegova *44 dua za dvije violine*. Umro je 26. rujna 1945. u New Yorku, gdje je u osvit Drugoga svjetskog rata pronašao utočište, a uz njegovo posmrtno uzglavlje bdjeli su supruga Ditta i sin Petér.

Tijekom Prvoga svjetskog rata, godine 1915., Bartók je napisao čak dva ciklusa rumunjskih narodnih tema – jedan je posvetio plesovima, a drugi božićnim pjesmama. **Rumunjske pučke plesove iz Ugarske** prvotno je pisao za klavir solo, a melodiku temeljio na izvornim rumunjskim violinskim narodnim temama. Pod tim ih je nazivom 1918. objavio skladateljev novi nakladnik partitura – Universal Edition, ali nakon Trianonskoga mirovnog sporazuma 1920., kojim je Transilvanija pripala Rumunjskoj, Bartók je djelo preimenovao u **Rumunjski narodni plesovi**, nominalno ga posvetivši svojem rumunjskom prijatelju iz grada Belényesa, „gospodinu profesoru Ioanu Buşiţiji", koji je od 1909. organizirao njegova redovita kolekcionarska istraživanja po regiji. Još je 1917. sam skladatelj orkestrirao klavirsku dionicu, a bečki je nakladnik dvadesetih godina od svojih suradnika dao izraditi razne verzije koje je Bartók odobrio: transkripciju za gudački orkestar (Arthur Willner), mali salonski orkestar (Arnold Hugo Alexander Wilke) te violinu i klavir (Zoltán Székely). Šest kratkih odlomaka prati izvorne motive plesova sa svim ukrasima i varijacijama, vjerni izvornom egzotizmu modalnih harmonija.

Jean Sibelius: *Valse triste* za orkestar, op. 44

Jean Sibelius (Hämeenlinna, 1865. – Järvenpää, 1957.) najvažniji je finski skladatelj svih vremena i općenito jedna od najutjecajnijih skladateljskih osobnosti kasnog romantizma i moderne. Dugotrajan mu je život bio ravnopravno raspoređen između druge polovice 19. i prve polovice 20. stoljeća; objema je duhom i stvaralaštvom jednako pripadao. Živio je dugo i sadržajno; rođen je 8. prosinca 1865. u gradu Hämeenlinni u Finskoj koja je tada bila autonomno Veliko Vojvodstvo u sklopu Ruskog Carstva, a umro je u 91. godini, 20. rujna 1957. na svojem izoliranom imanju *Ainola* (koje je nazvao po supruzi Aino) usred šume u blizini Helsinkija. Da prikažemo kakvim je različitim epohama pripadao, uzmimo u obzir da je u godini njegova rođenja u Münchenu praizvedena Wagnerova opera *Tristan i Izolda*, a u godini njegove smrti avangardist Pierre Boulez totalni serijalizam zamjenjuje otvorenom formom i u skladateljsku praksu uvodi aleatoriku, dok se na njujorškom Broadwayu praizvodi Bernsteinov mjuzikl *Priča sa Zapadne strane*. Sibelius pak ne pripada nijednome od navedenog; on gradi svoj put polagano i sustavno, na temeljima buđenja finske nacije, tehnikom organskoga rasta nad kasnoromantičarskom harmonijom tamnih instrumentalnih boja i skandinavske prozračnosti. Osim simfonija obožavao je programne simfonijske pjesme, koje su sve redom glazbene razrade jednog te istog finskog narodnog mita – *Kalevale.* Bio je opsjednut prirodom, poglavito jezerima i pticama; njegov poznati *Motiv labuda* iz *Pete simfonije* opisuje trenutak koji je sam doživio: 16 labudova kružilo je iznad njegova imanja prije selidbe na jug. Među njegovim poznatijim djelima su domoljubna simfonijska pjesma *Finlandia*, Koncert za violinu i orkestar u d-molu, op. 47 koji resi repertoar svakog violinističkog virtuoza koji drži do sebe, te njegova popularna minijatura ***Valse triste,* op. 44, br. 1**. Ta je kratka melankolična skladba za gudački orkestar nastala kao uvodni stavak popratne glazbe za dramu *Kuolema* (Smrt) skladateljeva šurjaka, utjecajnoga finskog književnika Armasa Järnefelta, kojega su zvali finski Lav Tolstoj zbog njegove osobne fascinacije ruskim piscem. Da nije Sibeliusove glazbe, njegova bi drama sasvim pala u zaborav. Ovako se o njoj piše u programskim knjižicama mnogih koncerata na kojima se izvodi

ta planetarno popularna klasična minijatura. Glazba opisuje uvodni prizor drame u kojemu bolesna majka dječaka Paavalija u snu pleše s duhovima. Stavak je sam Sibelius nakon praizvedbe 1903. u Finskom narodnom kazalištu u Helsinkiju prilagodio koncertnom podiju i pustio ga u samostalni život. Veliki ljubitelj klasike među redateljima, Stanley Kubrick, za svoj je kultni psihološki triler *Isijavanje* od američke elektroničke skladateljice Wendy Carlos tražio da ga snimi na sintesajzeru, ali njezina jezovita obrada na kraju nije ušla u finalnu verziju filma.

Godine 1922. Jean Sibelius prvi je put napisao nešto za harfu solo, i to cijelu ***Karakterističnu suitu* op. 100 za harfu i orkestar**. Bio je to njegov iskorak na komercijalno glazbeno tržište „lakih salonskih komada", tražeći izdavača koji bi mu dobro platio u trenucima financijske nestabilnosti zbog političkih previranja i inflacije nakon Prvoga svjetskog rata. Osim u dijelovima njegove *Šeste suite,* nigdje nećemo naći tako izdašno upotrijebljenu harfu koja njegovu mračnom nordijskom zvuku gudača pridodaje prozračnu teksturu, svjetlost i toplinu nekih južnijih mora. Tri stavka te kratke i karakterne šestominutne minijature prate klasičnu strukturu rasporeda tempa *Vivo-Lento-Comodo*. Harfa povezuje oba djela koja su praizvedena te iste večeri, 19. veljače 1923. u Helsinkiju. *Karakteristična suita* poslužila je kao uvod u velebnu skladateljevu *Šestu simfoniju*, a objema je u prvom planu zvuk harfe kao noviteta u Sibeliusovu zvučnom habitusu. Sam je autor dirigirao Helsinškom filharmonijom, što je obilježilo ključan trenutak u njegovu životu; nakon toga povlači se u potpunu stvaralačku tišinu i opsežne skladbe zamjenjuje kratkim formama.

Johann i Josef Strauss: *Pizzicato polka* za orkestar

I Johann i njegov dvije godine mlađi brat Josef bili su neizostavni sudionici pomame za plesnim stavcima koja je sredinom 19. stoljeća osvojila Beč, o čemu svake godine iznova svjedočimo na popularnim silvestarskim i novogodišnjim koncertima. Dinastiju je utemeljio njihov otac, Josef Strauss stariji, kao skladatelj, dirigent i violinist koji je svojim djelima popularizirao valcere, polke i koračnice, svirajući ih sa svojim orkestrom na mjestu prvog koncertnog majstora po bečkim perivojima, paviljonima, kavanama i plesnim dvoranama, te općenito uzdigao plesnu glazbu na višu razinu umjetničke zabave. Iako je u početku bio posvećeni glazbeni pedagog trojici muške od šestero djece iz prvog braka, ubrzo ga je zaljubljiva priroda odvela u zagrljaj mlade krojačice Emilie Trampush s kojom je potajno osnovao obitelj s čak osmero djece. Svim se silama trudio da mu sin prvijenac, kojega je i nazvao svojim imenom, ne postane glazbenik; branio mu je da svira violinu i tjerao da postane bankovni činovnik. Kad je sin uz potporu majke ne samo krenuo očevim stopama nego i osnovao vlastiti orkestar da bi konkurirao očevu, otac je potpuno prekinuo kontakt s prvom obitelji i uskratio joj financijsku potporu. U tom trenutku devetnaestogodišnji **Johann Strauss mlađi** (Beč, 1825. – 1899.) preuzima ulogu hranitelja obitelji. Pritisak je velik, ali je istodobno i dobar pokretač njegove iznimne produktivnosti i kreativnosti. Kad mu je otac pet godina poslije iznenada umro, spojio je njegov orkestar sa svojim i postao najveći bečki kralj valcera, uvevši u posao s vremenom i mlađu braću, Josefa i Eduarda. **Josef Strauss** (Beč, 1827. – 1870.) u početku nije računao s glazbeničkom karijerom. Bio je uspješni arhitekt i inženjer, ali ga je majka Anna natjerala da zamijeni iscrpljenoga starijeg brata, koji je bio preopterećen poslom. I Josefa je otac svim silama želio udaljiti od glazbe, pa se sin, kako bi mu udovoljio, upisao na građevinu i strojarstvo na bečkoj Politehnici. Kao inženjer, arhitekt i projektant radio je za grad Beč, dizajniravši prvo vozilo za čišćenje ulica na svijetu, s rotirajućim četkama koje su vukli konji. Ali silom prilika, morao je spašavati obitelj kad mu je brat kolabirao te preuzeti vodstvo orkestra uz koji je ostao vezan sve do svoje iznenadne smrti kad su mu bile samo 42 godine, nakon naporne turneje po Varšavi. Dok je njegov stariji brat bio poznat po prštavim popularnim melodijama, Josef se isticao introspektivnim, melankoličnim šarmom. Sam je Johann jednom prilikom priznao: „Pepi je darovitiji od mene, ja sam samo poznatiji!"

Obojica su svoje talente udružila u stvaranje ***Pizzicato polke*** tijekom ljetne sezone 1869., koju su provodili u Pavlovsku pokraj Sankt Peterburga u Rusiji, gdje je ljetovala carska obitelj s mnogobrojnim plemstvom. To je bila iznimna prigoda da se obojica upuste u timski rad stvaranja neobičnoga plesnog stavka isključivo s tehnikom trzanja žica na gudaćim instrumentima (*pizzicato*), s odloženim gudalima. Svaki je napisao svoje melodijske fragmente, ukupno njih četiri, koje su u konačnici zajednički spajali pridruživši gudačima u središnjem dijelu i zvuk zvona – *Glockenspiel*. Djelce je već na praizvedbi postalo hit koji je publika uvijek tražila da se ponovi u dodatku njihovih koncerata, a tako je ostalo i do danas.

Organizator i nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog, Zagreb
Za nakladnika: Nina Čalopek, ravnateljica
Producentica: Dubravka Bukojević
Urednik: Hrvoje Dečak
Autorica teksta: Jana Haluza
Lektura: Rosanda Tometić
Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ille
Tisak: KERSCHOFFSET d.o.o.
Naklada: 350 primjeraka
Cijena: 3 eura

LISINSKI DA CAMERA 2026./2027.

Mala dvorana Lisinski u 19:00 sati

TRIO ELOGIO

Petrit Çeku
Pedro Ribeiro Rodrigues
Tomislav Vukšić

Subota, 17. 10. 2026.
Shades of Blue
Gost: **Dominik Wagner**, kontrabas
u povodu 120. godišnjice rođenja i
35. godišnjice smrti Borisa Papandopula
W. A. Mozart, Š.- Č. Botica, J. Duarte,
E. Granados, B. Papandopulo

Subota, 6. 2. 2027.
Pastoralna sonata
u povodu 200. godišnjice smrti
Ludwiga van Beethovena
A. Diabelli, I. J. Skender , E. Granados,
L. v. Beethoven

Subota, 22. 5. 2027.
Danza Triste – Melancólica
Gosti:
Anja Lechner, violončelo
Pablo Márquez, gitara
S. Gubaidulina, F. Gasull, E. Granados,
A. Dvořák

PAPANDOPULO KVARTET

Subota, 21. 11. 2026.
Katalog zvuka: TEKSTURE
Gost: **Krešimir Stražanac**, bas-bariton
W. A. Mozart, P. Obradović, M. Ivičević, D. Bobić

Subota, 6. 3. 2027.
Katalog zvuka: BOJE
gost: **Ivan Batoš**, glasovir
E. Schulhoff, S. Majurec, C. Franck, M. Simons

Subota, 17. 4. 2027.
Katalog zvuka: OBLICI
M. Torke, M. Kranebitter, Š. Matišić,
L. v. Beethoven

DUNJA BONTEK, violina
MARIJA ANDREJAŠ, viola
MONIKA LESKOVAR, violončelo
MARTINA FILJAK, glasovir

Subota, 5. 12. 2026.
It takes Four to Tango
gost: **Gordan Tudor**, saksofon
J. Brahms, A. Piazzolla

Subota, 20. 2. 2027.
Ludwig!
Gosti:
Davor Reba, klarinet
Eva Fritz, fagot
Boštjan Lipovšek, rog
Branimir Pustički, violončelo
F. Schubert, K. Saariaho, L. v. Beethoven

Subota, 5. 6. 2027.
Povratak korijenima
B. Kunc, J. Brahms